

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 28_1-1928)

Originalt emne

Arbejderforhold

Arbejderforhold/Arbejdsløshedsunderstøttelse

Hjælpekassen

Hjælpekassen/Hjælpekassen i Almindelighed

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 25. oktober 1928](#)
- 2) [Byrådsmødet den 20. december 1928](#)
- 3) [Byrådsmødet den 24. januar 1929](#)
- 4) [Byrådsmødet den 21. februar 1929](#)
- 5) [Byrådsmødet den 7. marts 1929](#)
- 6) [Byrådsmødet den 25. marts 1929](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 25. oktober 1928 - side 4

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 28_1-1928)

Andragende fra Hjælpekassen om at faa stillet et budgetteret Beløb paa 100000 Kr. til Raadighed samt om yderligere Bevilling af 100000 Kr.

Budgetudvalget anbefaler, at de førstnævnte, paa Budgettet optagne 100000 Kr. stilles til Hjælpekassens Raadighed.

Borgmesteren oplyste, at Hjælpekassen ikke kunde komme igennem med det

budgetterede Beløb, saa det blev nødvendigt at bevilge noget mere; men der var i Udvalget Ønske om en Forhandling med Hjælpekassen, før der bevilges yderligere Midler.

Indstillingen vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 20. december 1928 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 28_1-1928)

Andragende fra Hjælpekassen om at faa stillet et Beløb paa 100.000 Kr. til Raadighed.

Borgmesteren havde ikke sendt Sagen til noget Udvalg; men Hjælpekassen havde ingen Penge at arbejde med, og man kunde næppe i denne Tid lade de Arbejdsløse gaa uden Understøttelse, hvorfor Taleren vilde anbefale at bevilge Beløbet.

Holst-Knudsen udtalte, at tidligere plejede et Byraadsudvalg at forhandle med Hjælpekassen om saadanne Bevillinger og høre lidt om Bestyrelsens Administration. Det var nu hørt op, og efter hvad Taleren havde hørt, skulde Grunden dertil være, at Hjælpekassen efter Flertallets Mening skal have alt, hvad den forlanger, hvorfor en Forhandling var ganske omsonst. Det blev oven i Købet sagt, at Hjælpekassen var begyndt at inddrage nye Omraader under sine Bevillinger. Men det maatte altsaa betragtes som en Sag, der allerede var afgjort af Flertallet, og Mindretallet ønskede af den Grund ikke at stemme derfor.

Andragendet bevilgedes med 12 Stemmer.

Uddrag fra byrådsmødet den 24. januar 1929 - side 4

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 28_1-1928)

Andragende fra Hjælpekassen om yderligere Anvisning af 100000 Kr.

Borgmesteren henstillede at bevilge Beløbet. Vinteren var meget streng, og man kunde næppe standse Hjælpekassens Udbetalinger under de forhaanden væren de Forhold.

J. Chr. Møller indrømmede, at det kunde man ikke, men Forholdet var ikke i nogen god

Gænge. Sagen plejede at gaa igennem Budgetudvalget, som engang imellem forhandlede med Hjælpekassen og fik lidt at vide om, hvorledes Pengene blev brugt. Det var rarest ogsaa nu at vide lidt om dette, og Taleren vilde foreslaa, at Sagen henvises til Budgetudvalget til Forhandling med Hjælpekassen.

Bernt Jensen troede ikke, det vilde falde Hjælpekassen vanskeligt at konstatere, at Pengene var brugt fornuftigt, for naar man kendte Forholdene i Aarhus, maatte man indrømme, at der var god Anledning til at bruge dem. Den store Arbejdsløshed igennem flere Aar og den nuværende strenge Vinter har skabt Nød i mange Hjem, saa der var meget haardt Brug for Støtte. Taleren vilde foreslaa at bevilge Pengene, og hvis Budgetudvalget saa ønskede en Forhandsing med Hjælpekassen, kunde den sikkert komme i Stand.

J. Perregaard fastslog, at naar Aarhus Kommune skulde betale saa store Beløb, skyldtes det særlig, at Regeringspartierne havde læsset al Byrden over paa de store Kommuner i Stedet for ved Statsunderstøttelse at fordele det paa hele Samfundet. Taleren kunde oplyse, at der var kommet 2-300 Familier til Aarhus, som næsten udelukkende levede af saadan Hjælp, og Kommunen kunde ikke afvise dem. Mange havde tilmed søgt Lejlighed hos Kommunen, men der var de dog blevet afvist. Forholdet var saaledes, at flere Landkommuner betalte Rejsen og Husleje for dem i 3-4 Maaneder for at faa dem til at flytte til Aarhus og derved komme af med dem. Hvis denne Tilstand skulde fortsættes, blev Byerne kvalt.

J. Chr. Møller erkendte, at disse Folk ofte søgte til Byerne, men Grunden var netop, at der fik de en langt større Hjælp end paa Landet, og saa længe det var Tilfældet, fik man ikke Indflytningen standset. Det nyttede næppe at holde Møde med Hjælpekassen, efter at Pengene var bevilget; det maatte ske først, og det hastede vel heller ikke mere, end at der var Tid dertil.

Borgmesteren: Hjælpekassen har ingen Penge til Udbetaling i Morgen!

J. Chr. Møller maatte kalde det en uforsvarlig Forretningsgang af Hjælpekassen at indsende Andragendet saa sent, at der ikke var Tid til at forhandle derom. Taleren fastholdt, at der skulde en Forhandling til først, saa kunde man eventuelt give et Forskud paa en halv Snes Tusinde Kr.

Borgmesteren svarede, at det slog ikke til. Taleren vilde henstille at bevilge de 100000 Kr., og at Budgetudvalget saa kan forhandle med Hjælpekassen om de følgende Bevillinger.

Hvis Udvalget kunde enes om et Møde med Hjælpekassen, vilde Taleren gerne være med dertil.

Andragendet bevilgedes med 13 Stemmer.

Uddrag fra byrådsmødet den 21. februar 1929 - side 5

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 28_1-1928)

Forslag om en foreløbig Bevilling paa 20000 Kr. til Hjælpekassen.

Borgmesteren maatte anmode Byraadet om Bemyndigelse til at udbetale Hjælpekassen et Beløb paa 20000 Kr. Formanden var for Tiden i København og kunde ikke komme hjem, og Næstformanden var syg, og Hjælpekassens Penge var sluppet op. Man kunde næppe i Øjeblikket standse Hjælpekassens Virksomhed, og naar Formanden kom hjem, vilde der nok komme nærmere Indstilling og eventuelt Forhandling derom. Taleren kunde meddele, at man slap næppe under 150000 Kr. for Resten af dette Regnskabsaar foruden det, som tidligere var bevilget.

J. Chr. Møller var enig med Borgmesteren i, at som Forholdene ligger, var der næppe andet at gøre end at bevilge Pengene. Men det var jo Meningen, at der skulde afholdes et Møde med Hjælpekassen, før der bevilges flere Penge, og Taleren vilde meget henstille, at det sker. Forøvrigt burde Hjælpekassen i god Tid have indsendt et Andragende, som der kunde forhandles om, i Stedet for at komme i sidste Øjeblik og sætte Byraadet i en Tvangssituation, selv om Resultatet maaske var blevet det samme.

Bernt Jensen indrømmede, at Hjælpekassen maaske kunde være kommet noget før med et Andragende, men som Sagen laa i Øjeblikket, kunde der ikke gøres noget, og man kunde næppe i den haardeste Vintertid standse Understøttelsen, hvorfor Taleren vilde anbefale Borgmesterens Forslag.

Det vedtoges at bemyndige Borgmesteren til at lade udbetale et Beløb paa 20000 Kr.

Uddrag fra byrådsmødet den 7. marts 1929 - side 7

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

Andragende fra Hjælpekassen om en yderligere Bevilling for den resterende Del af Regnskabsaaret.

Følgende Skrivelse forelaa:

"Man undlader ikke herved at meddele det ærede Budgetudvalg, at de af Byraadet til Raadighed for Hjælpekassen stillede Midler fra Onsdag den 27. Februar er opbrugt, og skal man under Henviisning til den strenge Vinter og de mange Borgere i vor By, der stadig uden egen Skyld er uden Eksistensmidler, og hvoraf 90 % er Familieforsørgere, henstille til det ærede Budgetudvalg snarest at stille Midler til Raadighed for Hjælpekassens Virksomhed.

Vi undlader ikke samtidig hermed at oplyse, at Ansøgningerne om Hjælp af Hjælpekassen i de sidste Uger har været stærkt stigende. I Januar Maaned var Ansørgernes Antal 2675 mod 1805 i December, men i Februar har Antallet været ca. 3800.

Det ærede Budgetudvalg vil saaledes kunne forstaa, at det ikke er let, for ikke at sige umuligt, for Hjælpekassens Bestyrelse med nogenlunde Sikkerhed at kunne fastlægge et bestemt Beløb.

Hvor meget der vil blive Brug for i Resten af Regnskabsaaret, er under de Vilkaar, Hjælpekassen er underkastet, ikke let at afgøre, men det vil antagelig blive omkring 135000 Kr."

Budgetudvalgets Flertal indstiller, at der stilles 100000 Kr. til Raadighed for den resterende Del af Regnskabsaaret.

Borgmesteren forelagde Sagen.

J. Chr. Møller oplyste, at Budgetudvalget forleden Dag havde haft et Møde med Hjælpekassens Forretningsudvalg, og efter de Oplysninger, der blev givet om Hjælpekassens Administration, mente den borgerlige Gruppe ikke at kunne gaa med til Bevillingen. Hjælpekassen styredes hverken efter Lovens Aand eller Bogstav, men udbetalte faste ugentlige, maanedlige eller endog aarlige Understøttelser i Penge foruden Hjælp til Husleje, Brændsel, Beklædning, Gas o. s. v. Det var ikke Hjælp til Selvhjælp, men fuldstændig Forsørgelse, og det havde aldrig været Lovens Mening.

Borgmesteren syntes, at Formanden paa det nævnte Møde klart og tydeligt fremsatte det

berettigede i den Maade, Hjælpekassen blev styret paa, og der var heller ikke fra borgerlig Side gjort Indsigelse derimod. Et Medlem, Sagfører Harden, udtalte ganske vist, at han havde taget Særstilling ved enkelte Lejligheder, men som Mindretal maatte han jo lystre. Taleren fandt, at det var en underlig Udtalelse at komme med; han gjorde i det hele et meget mat Indtryk, og det følte han vist ogsaa selv. Som Forholdene laa, var Hjælpekassen det eneste Sted, hvor en Mængde Mennesker kunde faa Hjælp i den haarde Vinter, og Taleren henstillede til Byraadet at følge Forslaget.

Holst-Knudsen udtalte, at naar Mindretallet ikke kunde stemme for Bevillingen, skyldtes det særlig, at der aldrig blev taget noget som helst Hensyn til Henstillinger fra Mindretallets Side, og derfor maatte man ogsaa overlade Ansvaret til Flertallet. Der var dog et Par Ting, som Taleren meget vilde anbefale at iagttage. Ifølge Loven af 13. Marts kunde Forsørgelsesvæsenet betale indtil 1/3 af Arbejdsløshedskontingentet. Men saa kunde det ikke være Meningen, at Kommunen gennem Hjælpekassen bataler den resterende Del deraf, og det burde siges til Hjælpekassen, at det var ulovligt. Dernæst maatte Flertallet vel efter deres Synspunkter yde saa meget som muligt til de Arbejdsløse og søge at holde dem fri af Fattigvæsenet, og der var ogsaa meget, der talte for at følge den Fremgangsmaade. Men man burde i hvert Fald indskrænke sig til at hjælpe de Folk, som var forsørgelsesberettigede i Kommunen. Det var i Længden uoverkommeligt for en Kommune at forsørge andre Kommuners forsørgelsesberettigede igennem Hjælpekassen, hvor der ikke ydedes nogen som helst Refusion, og det førte blot til, at stadig flere strømmede til Aarhus. Man kunde maaske ikke nægte dem Understøttelse, men en ren Forsørgelse af disse vilde i Længden blive ødelæggende for Kommunen.

Borgmesteren erindrede om, at den borgerlige Gruppe i sin Tid foranledigede en Skrivelse fra Indenrigsministeriet, hvori der stod, at Byraadet ikke kunde blande sig i Hjælpekassens Administration; Byraadet kunde nægte at bevilge Pengene, men derudover havde det intet at sige over Hjælpekassen. Taleren var ked af denne Skrivelse, men man maatte jo tage imod den. Det kunde derfor ikke nytte, at den borgerlige Gruppe nu bagefter kom og sagde, at Hjælpekassen skulde ændre sin Administration; det havde Hjælpekassen nemlig fuld Ret til at afvise. At der kom Folk hertil fra andre Kommuner var vist rigtigt, men det kunde man næppe forhindre.

Bernt Jensen erkendte, at der havde været en forholdsvis stor Invasion til Byen, men Grunden dertil var, at Regering og Rigsdag ophævede Loven om fortsat

Arbejdsløshedshjælp, hvorved alle Byrder blev væltet over paa Kommunerne, og da Landkommunerne ofte var meget karrige, og mange overhovedet ikke betalte anden Hjælp end Fattigunderstøttelse, var det forstaaeligt, at Folk søgte til Byerne. Men fordi en Mand uden egen Skyld er arbejdsløs, var det næppe rigtigt at henvise ham til Forsørgelsesvæsenet. Angaaende Betalingen af Arbejdsløshedskontingent, saa var det sikkert kun i ganske enkelte Tilfælde, at de fik det hele betalt af det offentlige. Det var rigtigt, at Hjælpekasselovens Princip var Hjælp til Selvhjælp; men hvorledes kunde man tale om Selvhjælp hos Folk, der i 3-4 Aar havde været uden Arbejde og uden Mulighed for nogen som helst Fortjeneste. Taleren vilde anbefale at bevilge de 100000 Kr.

J. Perregaard vilde give Landsretssagføreren Ret i, at der var en Fare ved Tilstrømningen til Byen, og det bidrog ogsaa til at fordyre Huslejen for Byens fattige. I den af Borgmesteren nævnte Skrivelse havde Ministeriet specielt paataalt, at der var sat en Bestemmelse om, at de skulde opholde sig en vis Tid i Byen for at faa Hjælp, og denne Paataale var selvfølgelig forstaaelig fra Ministerens Side, for naar de skulde have Hjælp straks, kunde Bønderne vedblive at sende deres overflødige Folk til Byerne. Vanskelighederne skyldtes den siddende Regering, der havde læsset alle Byrder over paa Byerne; men denne Regering blev opretholdt ved de Konservatives Hjælp, og det blev ikke bedre, før de Konservative kom til Fornuft.

Holst-Knudsen havde ikke tænkt paa at lave Politik paa Spørgsmaalet; men Taleren havde spekuleret meget over, hvorledes Hjælpekassens Budget kunde bringes ned, og det kunde ikke nægtes, at den største Fare laa i, at saa mange udenbys fra blev trukket til Byerne. Men Aarhus Kommune kunde ikke forsørge alle Danmarks fattige, og der var i hvert Fald god Mening i, at Hjælpekassen fulgte Lovens Bestemmelser for dem, den ikke var hjemmehørende her. Taleren havde ikke sagt, at der skal gives Hjælpekassen Direktiver, men man havde tidligere kunnet forhandle med Bestyrelsen og blive enige om en Ordning. Som det gik nu, var Byraadets Bevillingsmyndighed ganske uden Betydning. Alle erkendte jo, at der var en stærk Tilstrømning af fattige til Byen, men saa maatte der kunne gøres noget for at slippe for en fuldstændig Forsørgelse af disse.

M. C. Falk erklærede, at selv om der ved Forhandling kunde opnaas et eller andet, saa var det udelukket, at der kunde ske Forandring midt i den strengeste Vinter. Den almindelige Nød var nu saa stor som maaske aldrig før, og Folk i Hundredvis mødte op fra midt paa Natten udenfor Arbejdsanvisningskontoret for at faa en Dags Arbejde ved Snekastning.

Disse Folk havde forlængst opbrugt alle deres Resourcer, og de kæmpede nu blot for at holde sig fri for Fattigvæsenet. Taleren kendte Eksempler, hvor Hjælpekassen havde udvist en Karrighed, som ikke var paa sin Plads under de frygtelige Forhold. Skulde man henstille til Hjælpekassen, maatte det ske paa en anden Tid af Aaret.

Vald. Pedersen var ikke uenig med Landsretssagføreren; de samme Anskuelser var udtalt fra socialdemokratisk Side, lige siden man fik den nuværende Regering. Men man kunde ikke gøre de fattige Mennesker til Kastebold mellem By og Land. Landsretssagføreren burde henstille til sit Parti at tage en anden Stilling overfor den siddende Regering; før det skete, var der ikke noget at gøre.

Holst-Knudsen hørte ikke til noget Parti. Angaaende Betaling af

Arbejdsløshedskassekontingentet, saa var det ikke i enkelte Tilfælde, det fandt Sted, men ganske regelmæssigt og efter bestemte Regler, og det burde meddeles Hjælpekassen, at det kan ikke tolereres. Selvfølgelig kunde man ikke paa nuværende Tidspunkt lukke for Hjælpen, men man kunde forhandle om Sagen og se at finde en Udvej til at sætte Budgettet ned.

J. Perregard meddelte, at K. F. U. M. 's Hjem ved Havnen havde undersøgt, hvor de Arbejdsløse kom fra, og 37 % af dem var kommen til Byen i det sidste Aar. Taleren havde samme Dag haft Besøg af 3 Familier, der vilde have Husly hos Kommunen.

Fogh Mogensen forstod ikke rigtig Landsretssagføreren Stilling overfor Hjælpekassen, for da han for nogle Aar siden var Medlem af Bestyrelsen, udtalte han, at hvis han skulde raade, vilde han snart tømme alle Kasserne, som Hjælpekassen havde Raadighed over.

Han var altsaa klar over, at det var et meget vanskeligt Hverv at være Medlem af Bestyrelsen, og det var langt vanskeligere nu end dengang. Tidligere havde man noget, der hed ekstraordinær Understøttelse; det var et fast Beløb fra Staten, som Bestyrelsen havde til Raadighed, men nu var dette inddraget, og derfor var det næsten umuligt for Hjælpekassen at lægge et Budget for Fremtiden. Angaaende Forhandling med Hjælpekassen, saa var Landsretssagføreren jo Medlem af Budgetudvalget og havde derigennem Lejlighed til at følge Administrationen. Beløbets Størrelse kunde næppe forbavse, og Aarhus Stiftstidende havde skrevet, at Hjælpekassens Budget for indeværende Aar kom op paa 1 Mill. Kr. Men selv med det ansøgte Beløb blev det dog kun 864000 Kr. og ikke 1 Mill. Taleren vilde anbefale at bevilge de 100000 Kr.

Borgmesteren fandt, at efter den megen Tale om Forhandling med Hjælpekassen burde

man fra borgerlig Side være mødt med et Forslag, der kunde forhandles om; nu blev det kun en Diskussion mellem enkelte Medlemmer uden noget egentlig Grundlag. Af forsøge en Forhandling om nye Principer nu mellem et Byraad og en Hjælpekasestestyrelse, der skal afgaa om 14 Dage, førte ikke til noget som helst; det maatte vente, til nye Folk traadte til, saa man kunde se, om de var i Stand til at finde bedre Former end de nuværende.

Indstillingen vedtoges enstemmig med 12 Stemmer.

Uddrag fra byrådsmødet den 25. marts 1929 - side 4

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 28_1-1928)

Andragende, fra Hjælpekassen om Bevilling af 35000 Kr.

Følgende Skrivelse forelaa:

"De af det ærede Byraad i Henhold til Bestyrelsens Andragende af 27. f. M. til Raadighed stillede 100000 Kr. samt 5000 Kr. til Brændsel vil omtrent være forbrugt med Udbetalingen den 23. ds., hvorfor man andrager om at faa stillet yderligere 35000 Kr. til Raadighed for Resten af indeværende Finansaar, idet man formener at skulle bruge ca. 25000 Kr. til Udbetalingen den 30. ds. og maa paaregne, at der vil indkomme en Del det gamle Regnskabsaar vedrørende Brændsel- og Gasrekvisitioner efter 1. April."

Anbefalet af Budgetudvalgets Flertal.

Borgmesteren udtalte, at Andragendet ikke kom overraskende, idet Taleren var klar over, at de sidst bevilgede 100000 Kr. ikke vilde slaa til; men naar man dengang ikke bevilgede mere, Var det et Fingerpeg om, at der skulde spares, og det havde Bestyrelsen vist ogsaa gjort. Taleren vilde henstille at bevilge de 35000 Kr.

Bevilgedes.

8. Borgmesteren vilde saa i Aarets sidste Møde bringe de afgaaende Medlemmer en Tak for deres Arbejde i Byraadet. Der havde selvfølgelig været forskellige Meninger om dette eller hint, og det havde der ogsaa været indenfor Grupperne; men alle i Byraadet havde sikkert været enige om at ville udrette noget stort og godt for Aarhus By. De sidste 4 Aar havde været en Periode, hvor der var udrettet noget saa stort som aldrig tidligere, og

enhver kunde være glad ved at have været med i dette Arbejde. Til Slut vilde Taleren takke hver især for godt Samarbejde indenfor Byraadet. (Tilslutning!).

